

Ten den ještě Helena Everová nebyla mrtvá.

„Moderní doba není k ničemu, když nejsme moderní,“ uvažovala po ránu. Dívala se do zrcadla v koupelně, snažila se představit si svůj obličej, – ten obličej, jaký měla před pěti lety.

A potom si zkusila představit obličej, jaký bude mít za pět let...

Dnes jí bylo padesát.

A v takový den uvažují ženy o plynutí času mnohem více než den před padesátými narozeninami.

Snažila se vidět sebe samu tak, jak ji asi v jejích padesáti vidí její manžel, chtěla se dnes ráno uvidět jeho očima...

MYČKA na nádobí

EDUARD PETIŠKA

Helena se dívala na svůj obličej zblízka a tak viděla mnohem víc vrásek, než když se na něj dívala svými krátkozrakými očima z větší dálky, jenomže, napadlo ji, její obličej nevypadal příliš odlišně od toho, jaký se na ni díval ze zrcadla před pěti nebo před dvaceti lety, a zřejmě se na ni ze zrcadla nebude dívat příliš změněný ani za pět let.

Jsou ženy, které mají už v mládí tvář, která se příliš nemění, Helena si uvědomila, že už v mládí tuhle tvář měla.

Bohužel to nebyla tvář krásné mladé dívky.

Byla to odjakživa tvář spolehlivé dámy.

Už v deseti letech měla tvář spolehlivé dámy.

Možná proto mi říkaly spolužačky na škole slečna Marplová, napadlo ji... Byla jsem spořádaná, velmi bystrá, to ano, jenomže ani když jsem byla patnáctiletá, nebyla jsem mladá... Vždycky mne víc vábilo háčkovat než tancovat... Po protančeném večeru nebude nic, po proháčkovaném večeru zbude hezká dečka... Od pětadvaceti nosila Helena – slečna Marplová – nejraději vlasy upravené jako spořádaná stará dáma a spořádané byly i její pohyby, její myšlenky i její brýle.

Jako by si nikdy nevzala sluneční brýle s křiklavě oranžovými obroučkami, ani v jejích myšlenkách se neobjevovalo vůbec nic křiklavě oranžového.

Až dnes –

Její sestra, byla její protiklad, – jednou jí řekla, že se Helena narodila jako stará panna a starou pannou zůstane celý život. A tohle jí řekla sestra dva roky potom, co se Helena vdala a když už měla dvě děti. Řekla jí to, když Helena pokárala její výstřih, prohlásila o něm tehdy, že něco takového se nesluší.

Helena patřila mezi lidi, kteří dělávají

věci podle jednoduchého hlediska, podle toho, co se podle nich sluší, a podle toho, co se podle nich nesluší.

Nebývají o to šťastnější, jenomže sami si připadají mnohem chvályhodnější. To jim stačí... O některých názorech slečny Marplové by Helena Everová asi prohlásila, že si není jistá, jestli se TOHLE sluší, jenomže přezdívkou, kterou ve své vesnici měla, jí přesto lichořila.

Slečnu Marplovou milovala, podobně jako milovala tolik postav spořádaných žen v literatuře – v té literatuře, která protékala jejím pokojem. Helena Everová byla totiž nejenom ředitelkou knihovny v blízkém městě, byla – jak se jí někdy zdálo – i její největší zákaznicí...

Zajímavé bylo, že při všem svém starosvětském vystupování si Helena Everová připadala velice moderní.

A jistým způsobem i byla.

Její manželství například bylo velice moderní, jak si jednou zapsala do své sbírky aforismů, kterou si pořizovala jednak z výpisků ze své četby a jednak z nápadů, jaké čas od času mívala. Napsala si: „Moderní manželství je nešťastné manželství.“

Její manžel, o pět let mladší, si ji vzal zřejmě proto, aby měl klidný přístav, ze kterého by mohl vyplouvat na své vzrušující výpravy za jinými ženami. Jsou muži, pro které manželství není přístavem, do kterého

dopluli, jsou místem, které si volí, aby měli přístav, pohodlný a klidný, ze kterého by se vydávali na zábavné cesty.

Nejprve si Helena myslela, že se manžel změní, když se narodí první dítě. Pak když se narodí druhé dítě, pak třetí dítě, – jenomže když už s ním měla tři dcery a manžel byl stále stejný, smířila se s tím, že bude žít ve svém manželství opuštěně, jako by byla opravdu sama, a věnovala se dcerám, dcery vyrostly, odstěhovaly se a Helena žila s manželem – a většinou bez manžela – a vzpomínala na věštbu o své staropanenskéosti, na ponourou věštbu, kterou jí kdysi zavěštila sestra.

Proč jsem se nerozvedla?

Proč jsem se vlastně nerozvedla?

Dívala se do zrcadla na upravenou tvář a nemohla se zbavit téhle neúpravné myšlenky.

Po první manželově nevěře, na kterou mu přišla, o tom opravdu zoufale uvažovala, jenomže při dalších otupěla.

Cítila, že se nesluší rozvádět se, zvláště, když má žena malé děti. Zvláště, když její děti svého otce milují.

A zvláště, když ona nemá, kam by se po rozvodu odstěhovala. Helena Everová byla sice snivá čtenářka, jenomže byla i realista.

Manžel byl opravář a tak trávil dny tím, že obcházel cizí byty a v těch bytech bylo hodně žen, které měly pochroumané životy

a rády uvítaly zábavného – svůdně zábavného – opraváře, o kterém usoudily, že by jim mohl trochu spravit náladu.

Spravoval jim ji, a kazil tím náladu své ženě už přes čtvrt století... Ale dnes byl přelomový den.

Dnes bylo Heleně Everové padesát a ona přehlížela léta svého života, jako by stála na tribuně a oněch padesát let před ní pochozovalo.

Nebyl to pohled, který by ji těšil.

Ale ano, slušelo se, aby s TÍMHLE mužem žila, slušelo se, aby se nerozvedla, zachovala se jako spořádaná dáma – ze začátku minulého století – jenomže poprvé ve svém životě jasně cítila, že spořádanost a štěstí se nemusejí překrývat.

Její pohled opustil tvář padesátileté ženy v zrcadle a sklouzl na myčku na nádobí pod zrcadlem.

Manželův dárek k narozeninám.

Stará pračka se jí kdysi rozbila – dokonce už byla tak stará, že nešla opravit ani opravářem.

(Helena Deverová si zapsala do své sbírky aforismů: „Pračka je stará ve dvaceti letech. Je žena v padesáti už pravěká?“ – a pak ten aforismus přeškrtnula, jednak se jí nezdál vtipný a jednak ji bolel... Jenomže to, co se snažíme vytěsnit, vytrvává někdy v naší paměti nejvytrvaleji...)

Manžel někde obstaral jinou starou pračku, která šla opravit, a dal jí své ženě k narozeninám, pěkný dárek, uvažovala tehdy Márinka, dal dárek vlastně sobě, aby měl pračku, ze které bude mít své dokonale vyprané košile.

Košile, ve kterých bude chodit za jinými ženami. DOKONALE čistá košile od dokonalé ženy... Košile od vlastní ženy, ke které se tisknou jiné ženy...

A teď jí dal k narozeninám myčku na nádobí.

Občas se bouřila a chtěla, aby po sobě umyl aspoň půllitr od piva, teď se nebude moci ani kvůli tomu bouřit.

Řekne jí: „No copak nemáš tu myčku...? Nekoupil jsem ti ji snad?“

Začala skládat do myčky nádobí – musela pracovat – musela se zabavit, – aby nemusela myslet, – byla neděle – pustá neděle – a Helena byla sama – zase sama doma, – už se ani nesnažila zjistit, které ženě tuto neděli její manžel spravuje pochroumaný život.

Uvažovala, co jí ještě čeká...

Čtyřicet let mýt v téhle myčce nádobí...

Čtyřicet?

Jestliže se dožije devadesáti let jako její matka.

Představovala si, jak velká hromada nádobí to asi bude. Jistě o hodně větší než jejich dům.

Pohoří talířů, které jí bude zakrývat jejího manžela, pohoří, za kterým bude plynout její malý, „zbytečný“ život...

Čtyřicet let mýt nádobí...

Nebo –

Čtyřicet let číst knihy.

V duchu viděla jednu horu umytého nádobí a vedle ní druhou horu, horu přečtených knih.

Čeká mne to i to, budu utíkat před horou manželových špinavých půllitrů do cizích životů, budu si oblékat životy jiných žen.

Zapnula myčku, pozorovala ji teskně a mlčela. Naslouchala šumění myčky, jejímu hebkému jazyku...

Už za nějaký čas – napadlo ji, – jak přijdu do penze, – se bude se mnou bavit jenom myčka na nádobí...

Podobně si kdysi Heleně její matka stěžovala, že se s ní baví už jenom její slepiče...

Ale kdo ví, třeba se tolika let jako matka nedožiji.

Za poslední rok jsem měla tolik úrazů, uvažovala Helena Everová, připomínala si je jeden po druhém, prožívala je znovu – a představa, že by před sebou už neměla mít čtyřicet let, jako měla v jejím věku její matka, jí, jak smutně zjišťovala, už neroztrčovala.

Spadla jsem před čtvrt rokem na půdě ze žebříku – postranní tyče u starého žebříku se rozpojily a příčka pod mýma nohama spadla z výšky dvou metrů na zem – i se mnou – i se mnou, bohužel, – naštěstí jsem se tehdy zachytila trámu a tak jsem to odnesla jenom modřinami...

A pak, jak jsem uklouzla na schodech do sklepa, ten střemhlavý let po patnácti stupních dolů – lékař mi říkal, že můj anděl strážný má pěkné svaly, když jsem to odnesla jenom odřenou kůží na nohou a rukou.

Nefungující plynová kamna – jaká to byla ironie – nefungující plynová kamna v rodině údržbáře, který jich spravil už spousty, – jaké jsem tehdy měla štěstí, že jsem si zatopila, zrovna když se nečekaně objevila v bytě moje rozvádějící se dcera – přišla nečekaně, aby se vyplakala, – a její manželská tragédie mi tehdy vlastně – zachránila život...

Kdyby dcera měla šťastné manželství, byla bych už mrtvá – zauvažovala Helena ironicky – takhle mne ještě z otravy plynem dostali.

Záchrana před smrtí?

Odklad. Jenom odklad.

A Helena cítila, že je v tuhle chvíli tenhle odklad vůbec netěší...

Ten kanystr, co na mne spadl v garáži, uvažovala, – no, koneckonců, z jistého pohledu to také bylo štěstí... mohlo to dopadnout hůř, o tolik hůř než lehký otřes mozku...

A co ty schůdky?

Rozkládací schůdky, co se pode mnou skácely, když jsem myla okno, sousedka říkala, že jsem neuvěřitelně duchapřítomná, že jsem spadla do kuchyně a nevypadla z okna na beton.

Jak se takové spořádané paní může stávat tolik divných věcí, co se jaksí... „nesluší“...

Slečna Marplová...

Slečna Marplová – ta by taková smolařka rozhodně nebyla.

Helena zapnula myčku, chvíli naslouchala jejímu spokojenému šumění a pak vyšla z koupelny, ve které byla v jejím malém bytě myčka umístěna, vyšla na zahradu, aby se posadila do altánku a četla si nějaký detektivní román, který jí jako kouzelný koberec vznesl z jejího života...

A pak se ozval TEN VÝKRÍK.

Nebyl to lidský hlas. Byl to dlouhý vysoký tón – výkřik z pekla – zasténání – kratičké a ostré, jako by zahradu prořízl křídci nůž.

Helena vběhla do koupelny a spatřila na zemi vedle myčky na nádobí ležet kočku.

Macinku...

Takové jméno. Divné jméno... Vhodné jméno pro rozmazlenou kočku.

Deset let už s ní tahle kočka trávila chvíle radosti a smutku, a teď, když děti odešly z domu, byla kočka její největší přítelkyní, v tolika osamělých večerech byla i její jedinou společnicí.

Macinka ležela vedle myčky, nehýbala se. Často Macinka ležela a nehýbala se, blaženě předla nebo ještě blaženiěji pospávala, (byla to, jak jí paní Everová říkala, „nejlínější kočka na zeměkouli“) , jenomže teď ležela jinak – a Helena v tu hrůznou chvíli pochopila, že se Macinka probudila na jiném světě...

Helena ještě nikdy neviděla nikoho mrtvého. Všichni její blízcí zemřeli v dálece nebo v nemocnici a ona jenom na pohřbu viděla rakve, do kterých byli uloženi, – smrt, tak jak ji dosud měla příležitost poznat, v sobě nesla cosi anonymního, tahle malá kočičí smrt byla první neanonymní smrtí, s jakou se kdy setkala. Zděsila ji.

Oslovila ji úžasem...

Kočka přilnula k myčce, jako by se o ni chtěla tak jako jindy zahřívát, a na chlupaté kočičí tváři měla poprvé, co ji Helena znala, překvapený – ne obvykle blahosklonný kočičí výraz.

Bývají chvíle, ve kterých se člověku pospojují rozptýlené zážitky jako body v mozaice, a Helena pochopila, že to, co ji v poslední době potkávalo, všechny ty úrazy, jsou –

Pokusy...

JEHO pokusy.

Kdybych zemřela –

Kdo by měl radost z toho, kdybych zemřela?

Poprvé za celou dobu manželství si Helena uvědomila, že jediný, kdo by měl radost z její smrti je...

ON.

Manžel.

Ve vzduchu se nesla čpavá vůně... Vůně spálených chlupů.

Ta kočka se dotkla myčky, která probíjela... Dotkla se jí místo své paní, – přinesla mi obět... Chtěla se ohrát o myčku na nádobí, která začala probíjet až chvíli po tom, co byla zapojená. O myčku, která byla, – Heleně blesko hlavou neobvyklé – a jak přitom přesné spojení, – ne časovanou pumou, byla zde – ČASOVANOU MYČKOU.

Manžel by jistě rád použil na Helenu časovanou pumu – pokud by to zákony dovolovaly – jenomže časovanou myčku na nádobí může přece o tolik snadněji obhájit.

Jistě ji seřídil tak, aby policejní znalec označil probíjení –

Za nešťastnou náhodu.

Nešťastnou?

Šťastnou?

Každá správná manželka zemře ve čtyřiceti, říkával manžel už léta se smíchem...

Já nebyla správná manželka.

JÁ ŽIJU JEŠTĚ V PADESÁTÍ.

A kolem mne žije tolik krásných mladých žen, tolik žen, které nejsou spořádané, mají půvab nespořádanosti – to protivné KOUZLO NESPOŘÁDANOSTI –

Helena stála a čas plynul – jsou chvíle, které se zdají tak hluboké, jako by sahaly až na dno života.

Všechny ty zdánlivě nešťastné náhody se pospojovaly do řady a z oné řady na Helenu vydecho poznání, náhlé, nečekané poznání, – jako by vyplňovala křížovku a náhle přišla na to pravé písmeno, rozhodující písmeno – to, které jí dosud chybělo, aby mohla s jeho pomocí rozluštit nepochopenou tajenku...

Jsou chvíle, často velice kruté chvíle –

Chvíle, které otevírají dveře k oslnivému poznání.

Helena stála v jedné z takových chvil a po tváři, která byla ten den padesát let na tomto světě, jí stékaly dvě velké slzy, byly to nejtrpčí slzy, jaké jí kdy vytryskly, – takové jako bývají slzy poznání.

Konec?

Ano, dost dlouho jsem se trápila.

Co udělat konec?

Helena pohlédla na myčku na nádobí, na kočku, která ležela vedle ní jako loutka, a uvědomila si, jak snadné by pro ni mohlo být skončit –

Staří pohyb –

Jediný krok...

A rázem se ocitne v oné zemi, v oné tajemné zemi, ve které je nyní její Macinka...

Pohlédla na její pokroucené tělíčko.

A pak se zvolna, s přemáháním, podívala na svoje užaslé oči v zrcadle...

V životě bývají chvíle, kdy se ani velice zkušená žena neubrání slzám.

Manžel vešel do domu a pohvizdoval si. Už dlouho neměl tak hezkou náladu, pokračoval cigaretu a usmíval se, věděl i nevěděl proč se usmívá, ticho v domě, jaké mu odpovědělo, když zavolal na svoji ženu, mu připadalo jako nejsladší ticho, jaké kdy v životě zaslechl.

Jeho žena ležela u myčky na nádobí – jak očekával – unavená tvář padesátileté manželky byla obrácena ke stropu, jako by se její oči dívaly kamsi za hranici času... Vedle nehybného těla leželo tělo kočky a vůně cigarety se proplétala s rezavou vůní spálené kočičí srsti...

Lékař, který se večer sklonil nad mrtvolou, měl výraz těch, kteří se setkávají s lidským koncem denně. Jeho obličej nenesl překvapení ani nenesl údiv, byla to tvář toho, kdo si přečetl články v novinách, článek, který má sice pro jiné význam, jenže jeho nezajímá...

Jenomže věděl, že se sluší, aby něco řekl.

„Upřímnou soustrast,“ zamumlal.

Zřízenci, kteří mrtvolu odnášeli, měli ta-

ké neúčastné výrazy, vyhlíželi spíš jako stěhováci, kteří vynášejí nepotřebný kus nábytku – kus nábytku, jaký se v bytě už nehodí, – nevyhlíželi jako ti, kteří odnášejí jeden skončený osud.

„Upřímnou soustrast,“ řekl přesto jeden z nich, když zaklapával dveře sanitky.

Helena Everová si otřela suchou tvář.

„Manžel byl člověk, který se v těchhle věcech přece vyznal, nechápu, jak se to jemu mohlo,“ vyškylala: „JEMU... mohlo stát.“ Vyvzlykla a odcházela do domu.

Přistoupila k zrcadlu v koupelně.

Dívala se na svou tvář, na své bystré, náhle tak omládlé oči.

Jak je to jednoduché, uvažovala... zbavit se toho, kdo nás chce zabít. Stačí nalít vodu na zem u probíjející pračky – sklopit žaluzii na okně, aby lesklá kaluž – vodivá kaluž vypláchla na myčku a na podlahu – nebyla na první pohled patrná... a pak si na chvíli vedle pračky opatrně, do sucha, lehnout...

A počkat až manžel vejde, spatří zhroucenou postavu u myčky na nádobí a skloní se nad ní...

Až vejde bos – jako doma rád chodíval – do stříbrné kaluže vody, došlápne na stříbrnou hladinu smrti...

Stačí počkat...

Jak lehká bývají někdy vítězství – stačí počkat.

Lehám si jako manželka a za chvíli vstávám jako vdova.

Dívala se na své oči na hladině zrcadla.

Byly to oči mladé dívky, dívky, která omládlá.

Dobře o třicet let omládlá, napadlo ji.

Prošla se po zahradě a žasla, svět, který byl dříve jakoby jenom z různých odstínů šedi, náhle dostal opět barvy.

Helena pohřbila vedle altánku Macinku, hodila jí na hrob svazek kopretin.

Pak se posadila do altánku.

Dívala se do zahrady a cítila mládí, přilétající mládí, prostupovalo ji...

Jak mohu být tak klidná, divla se, – a trochu se za svůj klid styděla...

Člověk se někdy může stydět i za své štěstí...

Myčku na nádobí nechám zítra spravit, napadlo ji. Už se nádobí u nás nahromadilo...

Myčky na nádobí jsou skvělé... naše moderní doba má přese všechno hodně do sebe... Emancipace, ať si kdo chce říká, co chce, vítězně postupuje...

Jak snadno nás myčky umějí zbavovat špíny.

Jak jenom tyhle moderní myčky na nádobí – a moderní doba – usnadňují ženám život. Myčky umějí smýt ze života to, co v životě vadí.

I toho..., kdo vadí...

V poslední době mi manžel žádné dárky nedával, uvažovala.

Usmála se...

Dlouho žádně.

Až tuhle myčku.

Jenže v životě jsem nedostala lepší dar...

Usmála se ještě jednou... Dlouze...

Někteří manželé prostě vědí, jaký dárek manželce dát.

NA KOLE BEZPEČNĚ

Policie České republiky upozorňuje účastníky silničního provozu, zejména cyklisty, kteří v letním období ve zvýšené míře vyjíždějí na silnice, aby dbali na ochranu svého života a zdraví.

Každoročně je více než 4000 cyklistů účastníky dopravních nehod. Za rok 2006 bylo 83 cyklistů při dopravní nehodě usmrčeno. Počet úmrtí cyklistů na nehodách stoupá v období od jara do podzimu na 500 až 700 případů měsíčně. Aby se počty zraněných či usmrčených cyklistů dále nezvyšovaly, doporučujeme věnovat pozornost následujícím zásadám bezpečného pohybu na silnici a preventivním doporučením.

- Jezděte co nejbližší u pravého okraje silnice a sledujte provoz okolo sebe tak, abyste mohli včas zpomalit nebo zastavit před možným nebezpečím;
- nikdy nejezděte dva vedle sebe, ani dva na jednom kole;
- nevezte na kole předměty, které by mohly zranit vás nebo další účastníky silničního provozu;
- při každé změně směru jízdy dávejte znamení zřetelně a v dostatečném předstihu;
- buďte ohleduplní k ostatním účastníkům silničního provozu a zbytečně nepřekážejte ostatním řidičům;
- oblékejte se barevně, používejte reflexní doplňky a osvětlení kola;
- před jízdou ani během jízdy nepožívejte alkoholické nápoje;
- dbejte o technický stav vašeho kola a o jeho povinnou výbavu;
- za snížené viditelnosti nespomeňte včas rozsvítit světla;
- vždy používejte cyklistickou přilbu!

Jednou ze základních příčin zranění či úmrtí cyklistů je právě poranění hlavy. Vhodná cyklistická přilba přitom zabrání 85% úrazů hlavy a 88% úrazů mozku. Po střetu vozidla s cyklistou dochází nejčastěji k úrazu hlavy nárazem o vozovku, kapotu vozidla nebo jinou pevnou překážku. Koncentrovaný úder do hlavy dokáže usmrtit dospělého člověka při pádu již při rychlosti 11 km/hod., dítě i při nižší rychlosti.

Zároveň upozorňujeme řidiče, aby při setkání se s cyklistou na silnici situaci nepodceňovali, dbali zvýšené opatrnosti, předvíдали možná ohrožení a maximálně věnovali pozornost řízení.

Kpt. Mgr. Zuzana PIDRMANOVÁ
republiková koordinátorka prevence
Policejní prezidium ČR
Foto Jaroslav HORÍN

Ilustrace Kristina POKORNÁ